WORKSHOP・ワークショップ

STEREOTYPEN & DE TOEKOMST

2025年版

—

Door Ravi Bloos & Ravi Kools
Onderwijscommissie der LVSJ Tanuki

Veel mensen zijn bekend met Japan (of denken dit te zijn), maar toch zijn veel dingen die mensen weten voornamelijk gebaseerd op stereotypes. Deze stereotypen kunnen een basis hebben in de realiteit, maar toch zijn er veel die totaal geen basis hebben. In deze workshop hebben wij het onder andere over de realiteit van veel gehouden stereotypen. Voordat we beginnen moeten we misschien eerst naar onszelf kijken... wat weet ik nou eigenlijk van Japan? Neem even een minuut de tijd om na te denken over de volgende vraag.

VRAAG

Welke beelden of ideeën krijg je bij het horen van ‘Japan’?

Bij Japan denk je wellicht aan mooie bergen en bamboe, aan het land van samurai’s en ninja’s of aan een land waar werk het allerbelangrijkste is wat een mens kan doen. Al deze beelden zijn stereotypen, zoals andere landen Nederland vaak typeren met klompen of aan de kruidensigaretten in Amsterdam. Vandaag gaan we samen met jullie kijken naar verschillende stellingen over Japan en verder in op de nuance achter bepaalde stellingen.

. . .

Wij hebben rondgevraagd bij mensen, die geen Japanstudies studeren of andere Oost-Aziatische landen bestuderen, naar hun beeld van Japan. Daaruit hebben wij de onderstaande stereotypes gehaald die wij graag willen uitpluizen. Voordat je de toelichting leest, willen wij graag dat jullie het op een schaal van 1 tot 10 scoren, waarbij 1 helemaal oneens is en 10 helemaal eens.

STELLING

Sushi wordt dagelijks gegeten

Bijna iedereen is bekend met sushi en dat het een Japans gerecht is. Een stereotype dat ontstaan is, is dat Japanners dagelijks sushi eten. Dit is vergelijkbaar met zeggen dat er in Nederland dagelijks haring eten: ja, het wordt vaak gegeten, maar het is veel te duur om het dagelijks te doen. Sushi is in Japan een dure maaltijd en wordt vaak gereserveerd voor speciale gebeurtenissen. Er zijn wel goedkopere sushi-restaurants, zoals 'conveyor-belt' restaurants (Kaiten-zushi, bijvoorbeeld Sushiro). Ten slotte: de Japanse keuken is heel rijk en divers, dus zijn er genoeg alternatieven, zoals enorm veel andere rijstgerechten.

STELLING

Japanners zijn vaak beleefd en terughoudend, dit komt vanuit een Japanse nadruk op sociale eenheid.

Binnen de Japanse samenleving staat verdraagzaamheid richting je medemens meer centraal dan in Nederland. Hiërarchie is daarom ook belangrijker in Japan dan in Nederland. Dit resulteert in iets andere normen en waarden, wat deels bijdraagt aan deze stereotypes.

Dat is in de taal goed terug te zien. Het Nederlands heeft enkele woorden die we gebruiken om beleefd te zijn, zoals "u" in plaats van "jij". In het Japans heb je dit ook, maar daarbij zijn er ook andere werkwoordvervoegingen om te gebruiken voor meerdere niveaus van beleefdheid. Op deze manier wordt er in Japan meer belang gehecht aan het gebruik van beleefde taal. Dus als een Japanner een gesprek zou hebben met vreemdeling, zou hij of zij beginnen met een hoog niveau van beleefdheid. Dit komt ook vanuit het eerder genoemde belang van hiërarchie. Daarbij bestaat het woord 'nee' (=iie) wel, maar zal het nooit zo direct gezegd worden, omdat men in Japan nooit iemand direct zal afwijzen.

Het is dan ook normaal in Japan om ("verplicht") na werk een drankje te doen met de baas/manager na werk. Hierdoor ontstaat er een contrast met het beeld dat men heeft van een net Japan. Deze "verplichtingen" zorgen er namelijk voor dat er dronken "salarymen" op straat te vinden zijn die enorm

luid zijn en voor overlast zorgen. De alcohol maakt de mensen wat losser, waardoor men minder/niet bezig is met de sociale verwachtingen (geen overlast veroorzaken).

• • •

STELLING

Japan is een voorloper op het gebied van technologische ontwikkelingen en is dus een futuristisch land.

Na de Tweede Wereldoorlog heeft Japan erg hard gewerkt om te groeien als land, m.b.t. economie en innovatie. Daarvoor hadden zij tijdens de oorlog veel kennis vergaard over techniek m.b.t. wapens, oorlogsvoertuigen etc. dit heeft bijvoorbeeld geresulteerd in de ontwikkeling van de shinkansen ofwel de hogesnelheidstrein. Veel van dit soort ontwikkeling geeft het beeld dat Japan technisch gezien enorm vooruitstrevend is. Dit zie je vaak op beelden die via sociale media bevestigd worden. Voorbeelden hiervan zijn robots tegenkomen in Japan die hen de weg wijzen of de luxe ‘bidets’ wc’s. Veel van dit soort dingen maken het beeld van een technologisch-vooruitlopend land compleet. Echter moet men ook beseffen dat Japan op vele plekken nog werkt met fax machines, dat mensen nog rondlopen met een ‘flip-phone’ en veel handelingen nog met papier gaan i.p.v. met de computer. Kortom: Ja, Japan heeft best coole technologie die wij in Nederland niet altijd hebben. Echter zijn ze technologisch gezien op vele vlakken niet per se verder ontwikkeld dan andere landen.

• • •

STELLING

Japanners hebben een sterke werkethiek, omdat dit sociaal verwacht wordt, daardoor is het normaal is om langer dan 9 uur per dag te werken.

Was het maar zo’n feest dat Japanners van 9-5 werken normaal vinden. Dat hadden ze graag gewild denk ik. Echter hebben we dit eerder al een beetje verklapt. Het is namelijk normaal om (onbetaald) over te werken en daarna

nog (verplicht) te gaan drinken met je baas en andere collega's. Dus tegen de tijd dat je thuis bent, is het misschien 12 uur 's nachts en gaat je wekker 6 uur later.

Dit klinkt als een verzonnen verhaal, want in Nederland zal je dit niet snel zien. Wij hebben dan ook een hele andere werkcultuur. In Japan zal je het ook niet snel zien dat een werknemer eerder naar huis gaat dan de baas/manager. Als je dit namelijk wel doet, creëer je het beeld dat je niet een hardwerkende medewerker bent. En dan zul je dus nooit een promotie of loonsverhoging krijgen. Hetzelfde geldt voor vakantie nemen, want dat betekent dat iemand anders jouw werk moet oppakken. Dat is vervelend voor je collega's en maakt jou niet collegiaal. Wie gaat dan zeggen dat jij een promotie moet krijgen? Niemand, want jij ging twee weken op vakantie naar Bali. Dit alles, en meer, zorgt voor een hoge prestatiedruk, en forceert je natuurlijk om in ieder geval te doen alsof je erg toegewijd bent aan je werk.

• • •

STELLING

De geest van Bushidō (de Weg van de Samurai) vormt de basis van Japanse beleefdheid en discipline

"De term 'bushido' roept de geesten op van de heilige samurai klasse in Japan. Een klasse die zo gebrand is op het behoud van eer, dat ze liever hun eigen buik doorsnijden in rituele zelfmoord dan een beschaamd bestaan te leiden." (Vertaald van: https://www.tofugu.com/japan/bushido/). In populaire cultuur is de samurai het hoogtepunt van een net en rechtvaardig leven. In werkelijkheid werd de term 'bushido' niet erkend tot het begin van de twintigste eeuw, naar alle waarschijnlijkheid hebben samurai het woord nooit uitgesproken. Het is misschien nog een grotere verrassing dat Bushido ooit meer erkenning kreeg in het buitenland dan in Japan. Dankzij zijn versterkende visie op het verleden omarmde de extreem-nationalistische beweging bushido, waarbij deze werd gebruikt om Japan de weg te wijzen naar het fascisme in de aanloop naar de Tweede Wereldoorlog. In realiteit gingen samurai regelmatig naar bordelen en deden veel andere dingen die helemaal niet zo eervol waren. Dit is een voorbeeld van hoe men geschiedenis

kan omschrijven voor eigen doelen, iets wat tegenwoordig nog zeer relevant is.

STELLING

Japan is nagenoeg een ethnisch homogeen land

Er wordt inderdaad vaak gezegd dat Japan een nagenoeg ethnisch homogeen land is, maar is dit ook zo? Japan heeft in het begin van de 20e eeuw een aantal kolonies vergaard, met kolonies zijn ook vaak migratiestromen gemoeid. Zo zijn er in Japan, door deze kolonies, een groot aantal Koreanen, Taiwanezen en Chinezen naar Japan vertrokken. Na de koloniale tijd vond er nog altijd migratie naar Japan plaats. Zo vertrokken er meer Amerikanen naar Japan (vaak als militair personeel), maar ook veel Brazilianen met Japanse roots trokken weer naar Japan. In de afgelopen jaren is migratie naar Japan behoorlijk toegenomen om zo gaten in de arbeidsmarkt te dekken, maar is er ook internationaal meer interesse in Japan als land om te wonen. Japan heeft ook binnen de eigen nationaliteit verschillende etniciteiten, waaronder de Ainu en de Okinawaanse. Japan bestaat zeker voor een groot deel uit etnische Japanners, maar etnisch homogeen is Japan niet.

将来のこと

DE TOEKOMST

Een van de meest bekende en beruchte opmerkingen is: ‘Wat doe je eigenlijk op deze studie?’ We hebben zojuist al een groot deel van BA1 behandeld en wat de student daar doet. Maar hoe zit het daarna met de rest van de bachelor, werkmogelijkheden en misschiens zelfs masters.

In het 2e jaar begint een student met het kiezen van jouw interessegebieden met behulp van een keuzevak. Leiden biedt een goed aantal specialisities en geeft de student de kans om diens eigen niche in het vakgebied te vinden. Momenteel biedt de opleiding de volgende specialisaties:

- Kunst en literatuur
- Politiek, politieke economie en internationale relaties
- Pre-modern en moderne geschiedenis

- Sociologie, antropologie en ethnografie
- Taalkunde

In BA2 kan de student ook aan een Japanse universiteit studeren. Er zijn drie mogelijkheden: Kanazawa University, Nagasaki University en Toyama University. Jaarlijks kunnen ongeveer 40 studenten aan deze universiteiten studeren. Dit klinkt allemaal geweldig natuurlijk, maar wat moeten ze doen om te kwalificeren?

Ten eerste, moeten ze alle 60 EC van het eerste jaar verdienen, oftewel ze moeten alle vakken halen, en dan krijgen ze de felbegeerde propedeuse. Dit is voor de meeste studenten een makkelijk haalbare eis, want ze moeten toch de meeste vakken halen om door te mogen naar BA2 (minimaal 45 EC).

Ten tweede, moeten ze de aanmeldingsprocedure doorlopen en een motivatiebrief sturen. Deze wordt nagekeken, en ze krijgen een cijfer dat samengevoegd wordt met hun BA1 gemiddelde. Bij het aanmelden geeft de student ook diens voorkeur aan voor welke universiteit.

Na de aanmelding worden ze dus op een ranglijst geplaatst op basis van hun cijfergemiddelde en motivatiebrief. Mensen met hogere gemiddelden staan vooraan in de rij, en krijgen vaak hun voorkeur. Ze horen begin september of ze mogen gaan, en dan begint de administratieve hel genaamd ‘Japanse bureaucratie’.

Terwijl ze in het tweede jaar door alle bureaucratie worstelen is er nog een laatste eis... ze moeten alle taalvakken halen in het eerste semester van BA2.

Hieronder zijn de universiteiten nog kort samengevat.[1]

	KANAZAWA	NAGASAKI	TOYAMA
Duur	~5 maanden	~5 maanden	~3 maanden
Locatie	Centraal Japan (Chubu)	Zuid-Japan (Kyushu)	Centraal Japan (Chubu)
Ranking[2]	#19	#26	#76
Extra eisen	n.v.t.	7 gemiddeld in BA1	n.v.t.

[1] Gebaseerd op basis van het Japanverblijf programma 24-25.
[2] Op basis van Japan University Rankings 2025, zie verslag

Dan gaat de student in april opeens naar Japan om daar te studeren. Hij/zij gaat met 10-15 studiegenoten. Misschien zijn dit hun beste vrienden, maar vaak maken ze ook veel nieuwe vrienden, zowel Japanse als Nederlandse. Het is een heel leuk programma waar je veel Japans leert en toepast. Ook moet de student veldonderzoek gaan doen voor diens keuzevakken. Daarnaast is het een zeer unieke kans om je zo lang in de Japanse cultuur onder te kunnen dompelen, maar mocht dit niet lukken dan is het het nog niet het einde. Zoals veel docenten vaak zeggen: “Er zijn meerdere wegen die leiden naar Tokyo". Zo zijn er in het 3e jaar nog uitwisselingen en tijdens een master is hier ook ruimte voor.

Als de student niet naar Japan gaat in het tweede jaar, dan gaat die alsnog veldonderzoek doen, maar dan natuurlijk een beetje anders. Net zoals in het 1e semester, kies de student eigen vakken die jou interessant lijken, volg je op hoog niveau taalvakken, en volgt die een vak van één van de andere Aziëstudies bachelors: Chinastudies, Koreastudies of South and Southeast Asian Studies. Of je naar Japan gaat of niet, het 2e jaar blijft een heel leuk jaar waar je jezelf kan ontwikkelen en jezelf kan oriënteren op de toekomst.

In BA3 moet de student ook een minor of op een andere manier 30 EC volmaken. Zelf kiest de student hoe die deze 30 EC gaat verdienen. Stage lopen om een potentieel werkveld te verkennen? Verdieping zoeken binnen een minor van een andere Aziëstudies bachelor? Of juist kennis verbreden en iets heel nieuws leren? De keuze is reuze.

Daarnaast is het natuurlijk ook tijd om ervoor te zorgen dat de student kan afstuderen. Binnen de opleiding hebben we tegenwoordig een aantal opties om dit te doen. De bekendste is natuurlijk je scriptie schrijven over een onderwerp in jouw interessegebied. Daarnaast kan gekozen worden voor een journal project, conference project of external research project. Hieronder de belangrijkste verschillen in vergelijking met een scriptie:

- Journal project; is een groepsopdracht
- Conference project; meer praktische en organisatorische vaardigheden
- External research project; vindt plaats buiten de universiteit, op een stageplek

. . .

Dan is de student eindelijk afgestudeerd. Dan rest er nog een vraag... Wat nu?

Er zijn eigenlijk 2 opties. Gaan werken of verder studeren, wat betekent dat de meesten studenten, die nog niet over een 9-5 willen nadenken, starten met een master. De meest gekozen master voor Japanstudies studenten is MA Asian Studies. Deze is opgedeeld in de volgende richtingen:

- Japanstudies (120EC): tweejarige master waarin je je verder verdiept in Japan specifieke onderwerpen en de Japanse taal.
- East Asian Studies (60EC): eenjarige master waarin je de keuze hebt voor verdere verdieping in Japan, China, Korea of Oost-Azië in zijn geheel. Daarbij zal je verder gaan met de Japanse taal studeren.
- History, Arts and Culture of Asia: een eenjarige Master met focus op de genoemde onderwerpen geschiedenis, kunst en cultuur. Hierbij kies je een regio in Azië, of bestudeer je Azië in zijn geheel.
- Politics, Society and Economy of Asia: een eenjarige Master met focus op de genoemde onderwerpen politiek, sociologie en economie. Hierbij kies je een regio in Azië, of bestudeer je Azië in zijn geheel.
- Asian Studies research master: een tweejarige master met een focus op het doen van onderzoek binnen onderwerpen gerelateerd aan Azië.

Maar de mogelijkheden voor masters zijn natuurlijk breder dan dit; het ligt aan de interesse van de student. Sommige minoren hebben bijvoorbeeld ook een master die eraan gerelateerd is.

Na de master is de kans groot dat er gewerkt moet gaan worden (tenzij je ook een PHD wilt hebben zodat ze nog niet geconfronteerd worden met werken).

Dan de andere bekende en beruchte opmerking: ‘Wat kan jij eigenlijk doen in de toekomst?′. Deze opmerking ontvangt een student gemiddeld twee keer per verjaardag. De student kan reageren met een lange uitleg van wat die leert en kan doen in de hoop dat opa het snapt, maar vaak reageert de student toch met iets zoals: ‘Ik kan bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken werken’.

Ten eerste leert een student, net zoals bij andere universitaire opleidingen, vele academische vaardigheden, die in veel sectoren waardevol zijn. Dus naast Japanse culturele kennis en taalvaardigheid rond JLPT N2 (CEFR B2), kan een student:

- met andere culturele achtergronden omgaan. Bij werkvelden waarbij je in aanraking komt met mensen met verschillende nationaliteiten, is dit natuurlijk super nuttig;
- goed analytisch denken en onderzoeken; en
- goed presenteren, plannen en organiseren

Ten tweede heeft een student een zeer gewild universitair diploma (WO-diploma), dit maakt ze aantrekkelijk op de arbeidsmarkt. Daarnaast helpt Tanuki ze ook elk jaar de goede richting in met de Carrière-tweedaagse. Op dit evenement worden studenten geholpen zich te oriënteren op hun toekomstige plek op de arbeidsmarkt. Dit gebeurt aan de hand van presentaties en speeddates met Japanse bedrijven die actief zijn in Nederland, denk bijvoorbeeld aan Mitsubushi, Yakult, of Sony. De tweede dag is gewijd aan presentaties van mensen die afgestudeerd zijn bij onze opleiding en al aan hun verdere loopbaan begonnen zijn. Zij vertellen de huidige studenten dan hoe ze bij hun baan terecht zijn gekomen en waar je tijdens je studie op moet letten als je een bepaalde carrière op het oog hebt.

Maar wat voor werk doen Japanstudies alumni nu?

Bron: Arbeidsmarktonderzoek 2025 onder afgestudeerden Japanstudies 2020 t/m 2024. Career Service Geesteswetenschappen.

VOORBEELDEN:

Ministerie van Defensie

Vrije Universiteit Amsterdam

Universiteit Leiden

De Nederlandsche Bank

Tokyo National Museum

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Uitgeverij Brill

Japans Taalonderwijs Nichiran

Asahi Intecc

Hopelijk heb je na deze workshop een duidelijker beeld van wat een Japanstudies student op een dagelijkse basis doet op de universiteit. Aan de voorkant klinkt het voor sommigen als een studie waarbij vooral taal het belangrijkste is, maar Japanstudies is een stuk breder dan dat. Daarnaast hopen we ook dat de stereotypes rond Japan hebben laten zien dat deze (grotendeels) niet waar zijn. Een stereotype geeft een vertekend beeld van wat een land, zoals Japan, in werkelijkheid is. Wij hopen dan ook ten zeerste dat er bij een volgende kringverjaardag niet gevraagd wordt of alle Japanners sushi eten, maar ook of een Japanstudies student meer doet dan enkel anime kijken. Namens de Ravi's willen wij jullie danken voor het luisteren/lezen.

読んでくれて、ありがとうございます。

終